

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO OULUN YLIOPISTON VUODEN 2006 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston toiminta ei ole erityisen taloudellista. Useimmilla koulutusaloilla tutkintokohtaiset kustannukset ovat valtakunnallista keskiarvoa korkeammat. Myöskään tuottavuuden kehittämisessä ei vielä näy yliopiston rakenteellisen kehittämisen tulokset.

Täydentävän rahoituksen osuus on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Liiketaloudellinen maksullinen toiminta oli alijäämäinen, eikä tulo- ja kannattavuustavoitetta saavutettu. Toiminnan alijäämä on kasvanut edellisestä vuodesta. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuusprosentti ilman CWC:tä oli 80 % ja toiminnasta jäi yliopiston omin budjettivaroin katettavaksi 10,8 M€.

Yliopiston vuoden 2006 toimintamenomomentin määrärahoista on siirtynyt seuraavalle vuodelle yhteensä 27,1 M€, mikä on edellistä vuotta vähemmän. Harjoittelukouluilta siirtyi seuraavalle vuodelle 331 000 €. Yliopiston esittämiä syitä siirtomäärärahoille voi pitää perusteltuina.

Yliopiston rakenteellinen kehittäminen jatkui yliopiston kehittämis- ja sopeuttamisohjelman 2004-2006 ja kertomusvuonna uudistetun strategian pohjalta. Kullekin päätulosalueelle määriteltiin kehittämisalueet, joille laadittiin toimenpideohjelmat. Yliopiston olemassa olevan toiminnan laadun kehittäminen ilman kasvuhakuisuutta vaikuttaa onnistuneelta valinnalta.

Yliopisto on aktiivisesti pyrkinyt rakenteellisen kehittämisen henkilöstövähennyksiin virkapankin ja tukitehtävien täytössä käyttöön otetun lupamenettelyn avulla. Merkittäviä säästöjä on saatu aikaan erityisesti toimitilakustannuksissa.

Yliopiston tulee kiinnittää erityistä huomiota toimenpiteisiin, joilla saadaan syntymään pysyviä kustannussäästöjä.

Yliopiston tulee yhteistyössä Lapin yliopiston ja alueen ammattikorkeakoulujen kanssa huolehtia saamelaisväestön korkeakoulutuksen osaamistarpeiden tyydyttämisestä. Liiketoimintaosaamisen yhteistyörakenne Lapin yliopiston kanssa tulee korvata muin järjestelyin siten, että Lapin yliopiston osaamistarpeet tulee hoidetuksi.

Yliopiston tulee arvioida kriittisesti alueellisen toimipisteverkkonsa laajuutta suhteessa vahvistuvaan tutkimusprofiiliinsa.

Rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden tulee koskea myös yliopistokeskuksia. Yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen tulee kehittää yhteisiä toimintarakenteita ja sopimusperusteista yhteistyötä.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopiston painoalojen määrittely vaikuttaa hyvin jäsentyneeltä. Vuonna 2007 on tarkoitus käynnistää tutkimustoiminnan kokonaisarviointi. Tohtorintutkimusten kokonaismäärä kasvoi ja tavoitteen saavuttamisaste oli 91 %. Valtakunnallisestikin myönteistä kehitystä tapahtui teknillistieteellisillä ja luonnontieteellisillä aloilla. Tutkimuksen huipputyöskentelyä yliopistossa on kovin vähän. Kansalliset ja kansainväliset strategiset kumppanuudet ovat tärkeitä, kun koko Pohjois-Suomen perustutkimus on pitkälti Oulun yliopiston vastuulla.

Yliopisto on kehittänyt opiskelijavalintojaan laatimansa strategian mukaisesti. Kaikilta osin asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu. Esimerkiksi hakukohteiden määrä ei ole vähentynyt toivotulla tavalla eikä uusien, saman keväänä toiseen asteen päättäneiden opiskelijoiden osuus opintonsa aloittaneista ole noussut merkittävästi. Rekrytointiongelmia on voitu vähentää lukioyhteistyön kautta.

Uuden tutkintorakenteen toteuttaminen on edennyt pääosin ongelmitta. Valtakunnallisten tukihankkeiden merkitys on ollut suuri sekä yliopisto- että koulutusalaakohtaisesti tutkintorakenneuudistuksessa. Ohjauksen kehittämiseen ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käytön vakiinnuttamiseen on tarpeen suunnata yliopistossa erityistä huomiota keskeyttämisen vähentämiseksi.

Sopeuttamis- ja kehittämisohjelman rahoituksen turvin yliopisto on tehnyt toimenpiteitä, joiden avulla on pystytty nopeuttamaan viivästyneitä opintoja. Tämä on osaltaan heijastunut myös yliopiston tutkintomääriin. Yliopiston ylempien korkeakoulututkimusten tavoitteen saavuttamisaste oli 85 %. Hammaslääketieteellisellä ja teknillistieteellisellä koulutusalaalla tavoitteiden saavuttaminen osoittautui erityisen ongelmalliseksi. Yliopistolla on selviä vaikeuksia saavuttaa aineenopettajakoulutuksen tavoitteita varsinkin luonnontieteellisellä ja humanistisella koulutusalaalla. Kansainvälinen vaihto on kohtuullisella tasolla. Täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston opiskelijamäärät ovat laskeneet eikä avointa tutkintoväylää koskevissa tavoitteissa ole edistytty.

Määräaikaisten henkilöstön määrä pieneni hiukan, mutta oli edelleen 60 % kaikista palvelussuhteista, mikä on huomattavasti enemmän kuin yliopistolaitoksessa keskimäärin. Yliopiston koko henkilöstön työtyytyväisyyttä arvioitiin viimeksi vuonna 2004. Työtyytyväisyyskysely uusitaan vuoden 2007 aikana. Yliopisto on kiinnittänyt huomiota opintojen esteettömyyttä edistäviin toimenpiteisiin. Yliopistolle on nimetty yhteyshenkilö, jonka tehtävänä on koordinoita esteettömyyteen vaikuttavia asioita.

Yliopiston tulee kehittää opiskelijavalintoja siten, että yliopistojen yhteishakujärjestelmään siirtyminen on mahdollista vuoden 2008-2009 valinnoissa. Yliopiston on aiheellista arvioida kokonaisuudessaan opinto- ja ohjausprosessiensa toimivuutta.

Yliopiston tulee kehittää toimenpiteitä erityisesti hammaslääketieteen ja teknillistieteellisen alan tutkintoja suorittavien valmistumisen ja työmarkkinoille siirtymisen nopeuttamiseksi.

Täydennyskoulutuksen laatua ja tehokkuutta tulee parantaa sekä huolehtia aiempaa paremmin akateemisen väestön osallistumismahdollisuuksista. Avoimen yliopiston kehittämisessä tulee painottaa aikuisväestön osaamis- ja sivistystarpeita, parantaa työikäisen aikuisväestön mahdollisuuksia hankkia (alempi) korkeakoulututkinto sekä tehostaa alueellista yhteistyötä.

Yliopiston tulee jatkaa toimenpiteitä perusteettomien määräaikaisten palvelussuhteiden vähentämiseksi.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopisto on laatinut tilinpäätöksensä noudattaen opetusministeriön 18.1.2007 antamaa suositusta yliopistojen tilinpäätöksen rakenteeksi, jossa on otettu huomioon myös Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksissa esiin nostamia kehittämistarpeita.

Yliopisto on käsitellyt varsin kattavasti yliopistolle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Taloudellisuuden ja tuottavuuden kehitystä on tarkasteltu aiempaa systemaattisemmin. Toteutunutta kehitystä arvioitiin aikaisempien vuosien tuloksiin ja tavoitteisiin. Toiminnan tuloksellisuutta tarkasteltiin edellisiä vuosia laajemmin tunnuslukujen avulla. Taiteellisen toiminnan suoritettietoja ei käsitellä lainkaan.

Yliopisto on laatinut henkilöstökertomuksen tapaan opiskelijakertomuksen, jossa raportoidaan opiskelijoista koskevista asioista. Sopeuttamis- ja kehittämisohjelman näkyessä pitkälti koulutuspuolella, on kertomuksen laatiminen perusteltua.

Yliopistolla ei ole käytössä luotettavaa työkustannusten kohdentamismenetelmää. Tämä merkitsee puutteita esitettävissä tuloksellisuustiedoissa. Yliopisto on käynnistänyt kustannuslaskentaprojektin ja hankkinut asianmukaisen järjestelmän työajan kohdentamista varten. Päätöstä kattavasta työajanseurannasta ei ole vielä tehty.

Yliopiston elinikäisen oppimisen strategia on varsin monipuolinen ja pitkälle valmisteltu, mutta vaatii vielä terävöittämistä.

Sopimuskauden 2007-2009 tulosneuvotteluihin liittynyt tiedonvaihto ministeriön ja yliopistojen välillä tapahtui kokonaisuudessaan KOTA -tietojärjestelmän kautta ja itse valmisteluprosessikin pääosin. Prosessin onnistumisen kannalta tärkeää oli, että yliopiston toimitettavaksi pyydettyjen tietojen luotettavuudessa ja annettujen määräaikojen noudattamisessa ei ollut ongelmia.

Edellisessä tilinpäätöskannanotossa esitetyt kehittämistoimet ovat edelleen ajankohtaisia. Ohjauksen näkökulmasta on tärkeää, että yliopisto seuraavissa tilinpäätöksissä arvioi nykyistä tarkemmin, mistä mahdolliset tavoitteiden ja saavutettujen tulosten väliset erot johtuvat. Keskeisten arviointihankkeiden ohella niiden tuloksia ja päätettyjä jatkotoimia tulee käsitellä laajemmin.

Yliopiston on huolehdittava, että Valtiokonttorin ohjeistuksen (15.6.2006, Dnro 207/03/2006) mukaisesti vuoden 2007 lopusta lähtien tuloksellisuustiedot sekä suunnittelun ja seurannan asiakirjat julkaistaan Netrassa.

Yliopiston on kehitettävä rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuushankkeiden toimenpiteiden, voimavarojen uudelleen kohdentamisen ja henkilöstövaikutusten seurantaan siten, että näistä voidaan luotettavasti raportoida osana tilinpäätöstä.

Yliopiston tulee ilmoittaa Valtiontalouden tarkastusviraston lisäksi opetusministeriölle 15.8.2007 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tulojen kohdentamisessa olevien puutteiden johdosta ja tuloksellisuuden laskentatoimensa järjestämiseksi valtion talousarviosta annetun lain 16 §:n edellyttämällä tavalla.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOSELLEISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen linjaukset valmistellaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman lausunnolle lähtevään luonnokseen kesäkuun aikana. Kehittämissuunnitelman hyväksymisen jälkeen valmistellaan konkreettinen ja yksityiskohtainen toimenpideohjelma helmikuun 2008 alkuun mennessä. Tähän liittyen opetusministeriö käynnistää selvityksen ruotsinkielisen korkeakoulutuksen rakenteesta ja koulutustarpeista.

Yliopistolain ja siihen liittyvien muiden säädösten kokonaisuudistuksen valmistelu käynnistetään välittömästi. Valmistelun aikana kuullaan riittävästi yliopistoyhteisöä ja sidosryhmien edustajia, niin että uudistuksen linjauksille varmistetaan laaja tuki. Tavoitteena on valmistella tarvittavat hallituksen esitykset niin, että ne voidaan antaa eduskunnalle kevätestuntokaudella 2009. Tässä yhteydessä yliopistojen taloudellista autonomiaa lisätään mahdollistamalla yliopistoista julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä tai yksityisoikeudellisia säätiöitä. Samanaikaisesti uudistetaan yliopistojen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää.

Yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen valmistellaan lainsäädäntöuudistusten kanssa samassa aikataulussa, siten, että vuonna 2009 käytävät kauden 2010-2012 tulosneuvottelut voidaan käydä uudelta pohjalta. Yliopistojen tutkimustoimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita ja tilastointia kehitetään osana ohjauksen uudistamista.

Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä.

Valtion tuottavuusohjelmaa tarkistetaan siten, ettei se heikennä yliopistokoulutuksen laatua sekä tieteen ja tutkimuksen vaikuttavuutta.

Kansainvälistymisen kansallisen strategian valmistelu käynnistetään niin, että uusi strategia on valmis vuonna 2009.

Opetusministeriö seuraa korkeakoulukeksintöjä koskevan lainsäädännön (369/2006) toimivuutta ja täytäntöönpanoa yliopistoissa.

Opetusministeriö käynnistää yhteistyössä yliopistojen kanssa selvitys- ja valmistelutyötä avoimen yliopiston kehittämissuunnitelman sekä hallitusohjelmaan sisältyvien täydennyskoulutusmahdollisuuksien laajentamista sekä oppisopimustyyppisen koulutuksen käyttöönottoa koskevien tavoitteiden edistämiseksi.

Opetusministeriö tukee yliopistojen toimia kustannuslaskennan kehittämiseen ja työkustannusten oikeaan kohdentamiseen liittyviä kehittämistoimia ottaen huomioon valtiovarainministeriön kokonaiskustannusmallityöryhmän tulevat suositukset. Merkittävimpana yksittäisenä toimena on opetusministeriön tukema projektimuotoisen tutkimustoiminnan hallinnoinnin kehittäminen.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma